

MEMORANDUM / 5. května 2015

Justice vstřícná k dětem: perspektivy a zkušenosti odborníků

1. Co bylo důvodem výzkumu?

Tento výzkum provedený Agenturou Evropské unie pro základní práva slouží na podporu [agendy EU v oblasti práv dítěte](#) přijatou Evropskou komisí v roce 2011. Agenda upozornila, že je nutné zvýšit vstřícnost soudních systémů k dětem. Zabývá se také mechanismy ochrany dětí stanovenými ve směrnici EU o obětech, kterou musí všechny členské státy EU provést do vnitrostátního práva do listopadu 2015.

2. Čím se výzkum zabývá?

Výzkum umožňuje komplexní pochopení situace dětí do 18 let, které se účastní trestních nebo občanských soudních řízení jakožto oběti, svědci nebo účastníci řízení.

Zabývá se skutečným zacházením s dětmi v mezích stávajících vnitrostátních rámců a politik. Doplnuje [práci Evropské komise](#) zabývající se statistickými údaji a současné vnitrostátní právní rámce a politiky.

Při výzkumu byli odborníci během osobních a skupinových rozhovorů dotazováni na postupy, zkušenosti, posouzení a návrhy na zlepšení v souvislosti s tím, jak se děti v praxi účastní soudních řízení, od jakého věku, s jakým typem podpory, kde se jednání odehrávají, jak jsou odborníci školeni atd.

Tato první zpráva agentury FRA shromažďuje zkušenosti, perspektivy a názory odborníků pracujících s dětmi, které se účastní trestních a občanských soudních řízení, s cílem určit současné praktiky a postupy, oblasti, které je třeba zlepšit, a slibné postupy. Druhá zpráva se bude zabývat zkušenostmi dětí a bude zveřejněna v roce 2016.

Otázky byly rozděleny do klíčových tematických oblastí na základě vodítka stanoveného pokyny Rady Evropy o justici vstřícné k dětem a zabývaly se právem být vyslyšeno, právem na informace, právem na ochranu a na soukromí, právem na nediskriminaci, zásadou zájmu dítěte a dalšími klíčovými otázkami, jako je školení a víceoborová spolupráce odborníků.

Přesné otázky jsou v přílohách hlavní zprávy.

3. Jak byl výzkum prováděn?

Klíčové tematické oblasti byly vybrány po konzultaci s odborníky a zúčastněnými subjekty a v souladu se základními zásadami a hlavními prvky [pokynů Rady Evropy](#) o justici vstřícné k dětem.

Údaje byly sbírány prostřednictvím osobních rozhovorů, sekundárního výzkumu a diskusí s cílovými skupinami odborníků, kteří pracují s dětmi před soudními řízeními, během nich a po nich. Celkově se rozhovorů pořádaných od července 2012 do prosince 2012 zúčastnilo 570 soudců,

státních zástupců, právníků, zaměstnanců soudu, psychologů, sociálních pracovníků, tlumočnicků a policistů z 10 členských států EU (Bulharska, Chorvatska, Estonska, Finska, Francie, Německa, Polska, Rumunská, Španělska a Spojeného království). Osobní rozhovory trvaly 45 až 90 minut, diskuse v cílových skupinách 1,5 až 2,5 hodiny.

Podrobnosti o metodice a informace o cílových skupinách, vzorcích, struktuře rozhovorů atd. lze nalézt v přílohách zprávy a na internetu, kde jsou také uvedeny odkazy na vybrané vnitrostátní právní předpisy do prvního čtvrtletí roku 2014, přehled vnitrostátních politik a další písemné materiály.

4. Co země pro zvýšení vstřícnosti justice k dětem dělají?

Agentura FRA identifikovala v zemích, kde výzkum probíhal, různé slibné postupy, například:

- Výslechové místnosti vstřícné k dětem na **estonských** policejních služebnách jsou vybaveny anatomickými panenkami, které je při vyšetřování případů pohlavního zneužívání možné oblékat a svlékat. Tento prostředek používá s cílem usnadnit dětem komunikaci během výslechů řada zemí. Ve **Finsku** sociální pracovníci často používají „kartičky s medvídkem“, jež dětem pomáhají vyjádřit jejich emoce.
- Ve **Francii** byla v několika městech zřízena kontaktní místa, kde se mohou děti obrátit na specializované právníky a požádat je o informace o svých právech nebo o poradenství a podporu v občanskoprávní nebo trestněprávní oblasti. Tyto schůzky jsou bezplatné a důvěrné. Kontaktní místa často nabízejí nízkoprahové služby, jakož i horké linky a osvětové akce ve školách.
- V **Polsku** jsou děti mladší 15 let vyslýchány v „modrých místnostech“ vybavených hračkami, dětským nábytkem a jednocestnými zrcadly, aby všichni příslušní aktéři nemuseli být při výslechu přítomni v těžké místnosti jako dítě.
- Ve **Spojeném království** mají děti přístup k řadě materiálů, aby pochopily, co to znamená vystupovat před soudem. Brožurky jsou určeny různým věkovým skupinám a používají odpovídající jazyk, hádanky, hry atd. Kromě toho jsou také dostupné v různých jazycích, aby se s nimi mohly seznámit i děti v postavení migrantů.

5. Do jaké míry jsou zjištění výzkumu reprezentativní?

Agentura FRA zajistila společný přístup k výběru vzorku a respondentů, k otázkám kladeným při rozhovorech a cílovým skupinám i ke shromažďování údajů. S cílem usnadnit srovnávací analýzu členských států zpracovala agentura FRA pro všechny rozhovory a diskuse v cílových skupinách „vzor pro vykazování“. Do výzkumu byl zařazen vývoj hlavních vnitrostátních právních předpisů a politik, ke kterému došlo do prvního čtvrtletí roku 2014, s cílem poskytnout co nejpřesnější a nejaktuálnější dostupné informace a analýzu.

Klíčová zjištění mohou sloužit také jako pokyny členským státům, které nebyly do výzkumu zařazeny.

6. Jak bylo vybráno 10 členských států EU zahrnutých do výzkumu?

10 členských států EU bylo vybráno tak, aby odrážely rozmanitost soudních systémů a různou praxi ohledně účasti dětí v justici v EU.

Tento výběr se řídil několika kritérii: zeměpisným rozložením, různými soudními systémy, počtem obyvatel, rozdíly mezi jednotlivými státy, předem identifikovanými slibnými postupy, ale i neexistencí správné praxe.

7. Kolika dětí se týkají trestní a občanská řízení v EU?

Přesný počet dětí, které se účastní občanských a trestních soudních řízení v EU, nelze vzhledem ke značnému nedostatku údajů v členských státech určit.

Eurostat odhaduje, že 19 % obyvatel EU je mladších 18 let. To odpovídá 95 milionům dětí.

Podle údajů Evropské komise z 11 členských států, ve kterých žije dohromady 20 milionů dětí, se v roce 2010 stalo 74 000 dětí obětí trestného činu a 495 000 se dotkl rozvod rodičů. To znamená, že z odhadované populace 95 milionů dětí v EU-28 by se soudních řízení v EU mohlo každý rok účastnit přibližně 2 500 000 dětí.

8. Jak agentura FRA naváže na výsledky výzkumu?

Agentura FRA bude podporovat využití zjištění výzkumu ke změně politiky. Té dosáhne společně s dalšími subjekty EU, jako je Evropská komise, Evropský parlament a Rada Evropy. Agentura bude také úzce spolupracovat s členskými státy a organizacemi občanské společnosti.

Další informace:

Informace o práci agentury FRA v oblasti práv dítěte naleznete na [internetových stránkách agentury FRA](#) a v balíčku pro novináře na téma justice vstřícná k dětem [nebo se obraťte na mediální oddělení agentury FRA](#) (e-mail: media@fra.europa.eu / tel.: +43 1 58030-642).